

KONTRATË BINJAKËZIMI

Përkrahje për Statistikat

Kosovë

RAPORT MBI MISIONIN

Dizajni i Sistemit të Databazës për Regjistrin Statistikor të Bizneseve (RSB)
Komponenti nr 3.5.2.2

Misioni i udhëhequr nga
Søren Netterstrøm, Statistikat e Danimarkës
2-6 Mars 2015

IPA 2012

Emri, adresa, emaili i autorit

*Søren Netterstrøm
Statistics Denmark
Farverstræde 6
DK-4850 Stubbekøbing
Denmark
Tel: +45 5444 0475
Email: sne@viv.dk*

Table of contents

1. Komete të përgjithshme	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
2. Statusi	4
3. Punë praktike	4
4. Çështjet e tjera	7
5. Plani kohor dhe misioni i radhës	7
Aneksi 1. Termat e Referencës	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Aneksi 4. Procedurat (Janar 2015).....	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Aneksi 5. Plani kohor përfshirë planin e misioneve	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Aneksi 6. Modulet 11	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Aneksi 2. Personat e takuar	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Annex 3. Modeli i databazës	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.

Shkurtesat

GSBPM	Modeli i përgjithshëm i procesit të prodhimit statistikor
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
ARBK	Agjencia e Regjistrimit të Bizneseve Kosovare
NACE	Nomenklatura e veprimtarive ekonomike, rev.2
RSB	Regjistri Statistikor i Bizneseve
SBS	Statistikat Strukturore të Ndërmarrjeve
SIDA	Agjencia Suedeze për Zhvillim Ndërkombëtar
SQL	Structured Query Language
STS	Statistikat Afatshkurtra
ATK	Administrata Tatimore e Kosovës
TeR	Termat e Referencës
TVSH	Tatimi mbi Vlerën e Shtuar

1. Komentet e përgjithshme

Ky raport mbi misionin është përgatitur në kuadër të Projektit të Binjakëzimit „Përkrahje për Statistikat”. Ky është misioni i pestë, që i kushtohet Regjistrimit Statistikor të Biznesit (RSB) në kuadër të komponentit 3 të projektit.

Qëllimi i këtij misioni ka qenë rishikimi i punës së ASK-së që nga misioni i kaluar dhe përgatitja e ASK-së për punën, që duhet të realizohet gjatë muajit të ardhshëm.

Konsulentët dëshirojnë të falënderojnë të gjithë zyrtarët dhe personat e takuar, për mbështetjen dhe informacionet e vlefshme që kanë dhënë, gjë që ka lehtësuar shumë punën e tyre gjatë qëndrimit në Kosovë.

Këndvështrimet dhe vëzhgimet e paraqitura në këtë raport janë ato të konsulentëve dhe jo domosdoshmërisht përpunohen me këndvështrimet e BE-së, ASK-së apo Statistikave të Danimarkës.

2. Gjendja aktuale

Që nga misioni i fundit ASK ka marrë të dhëna nga ARBK në një format të përshtatshëm për t'i ngarkuar në serverin SQL dhe që përmbajnë të gjitha atributet e kërkuara për njësitë Ligjore dhe njësitë ligjore lokale.

Të dhënat janë ngarkuar në tabelat për importin.

Ka pasur një progres në shkrimin e procedurave për përdorimin e të dhënave.

Të dhënat janë marrë poashtu nga Administrata Tatimore, të dy pasqyrat financiare (përfshirë të dhënat nga qarkullimi dhe punësimi dhe një tabelë, që lidh numrat fiskal me numrat e biznesit (njësitë ligjore), përfshirë informatat në lidhje me atë se cila taksë e njësisë ligjore përdorë njësinë primare.

3. Analizimi i të dhënave nga ARBK-ja

Të dhënat e marra nga ARBK-ja përmbajnë informata në lidhje me pasardhësin (paraprirësin dhe pasardhësin). Është menduar që këto të dhëna do të jenë të shfrytëzueshme për të mbajtur ndërmarrjet e njejta gjatë kohës edhe kur njësitë ligjore ndërrohen.

Pas analizimit të këtyre të dhënave duket që nuk përmbajnë informatat, që i nevojiten nga RSB-së për përcjelljen e ndërmarrjeve me kalimin e kohës. Prandaj, janë modifikuar procedurat për të mos i përdorë këto të dhëna (në mënyrë automatike). Të dhënat mbahen si informata mbi njësitë ligjore dhe mund të përdoren për inspektim manual, nëse është e nevojshme. Mund të merret në konsideratë krijimi i mesazheve në rastet kur krijohen njësi të reja me informatat që tregojnë se ato janë pasardhëse të një njësie tjetër, por kjo nuk është implementuar deri tani.

Ka disa probleme të vogla me disatribute, që për një numër të vogël të njësive përmbajnë vlerat e kodit por kodi nuk është kod valid. Deri tani këto kode janë ndërruar në kode të panjohura dhe kjo çështje duhet të adresohet më vonë për tu siguruar që këto ndryshime nuk janë për shkak të ndërrimit të listës së kodeve në ARBK.

4. Procedurat për azhurnim

Janë analizuar procedurat e azhurnimit, të krijuara deri tani, dhe është ofruar më tej një trajnim praktik, që ka rezultuar në krijimin e shumicës së procedurave që kanë munguar. Gjatë kësaj kohe gjithashtu është rishikuar planifikimi dhe ndryshimet që duhet të bëhen, siç u përmend më lart.

Procedurat janë testuar në një grup të kufizuar të dhënash nga ARBK-ja (të gjitha njësitë kanë filluar në Janar të vitit 2015) dhe është demonstruar, se si mund të përdoren këto procedura për ngarkimin e parë të RSB-së si dhe për azhurnimet pasuese.

5. Njësia kryesore për njësi fiskale

Çështja e ngritur se çfarë njësie ligjore duhet të formojë bazën për ndërmarrjen, kur më shumë se një njësi ligjore ka numrin e njejtë fiskal dhe konsiderohen si një ndërmarrje e vetme. Deri tani në model, njësia e parë që është detektuar do të jetë burim i ndërmarrjes, njësitë e tjera do të bëhen bazë për njësitë lokale.

Megjithatë ASK ka theksuar që mënyra më e mirë do të ishte të përdoren informatat nga Administra Tatimore në lidhje me atë se cilën njësi Administrata Tatimore e konsideron si njësi kryesore. Kjo duket që kërkon vetëm disa ndryshime të vogla të procedurave. Siç është vendosur megjithatë, vetëm njësitë ligjore që kanë një numër fiskal do të përdoren për njësitë statistikore (Ndërmarrje) dhe të dhënat nga Administrata Tatimore do të jenë në dispozicion në momentin kur lëshohet numri fiskal, në këtë mënyrë duket që nuk do të ketë vonesa në krijimin e njësive statistikore.

6. Transaksionet dhe mesazhet e papërfunduara

Është analizuar shkurtimisht edhe çështja e transaksioneve të papërfunduara. Deri tani, janë vetëm disa raste të transaksioneve, që duhet të gjenerohen, dhe konsiderohet që ky numër do të jetë i vogël. Duket e logjikshme të krijohen disa procedura (bazuar në ato tashmë të krijuara për azhurnim) që mund të përdoren për t'i menaxhuar transaksionet e papërfunduara. Një prej shembujve mund të jetë pamundësia të përcaktohet nëse një njësi ligjore duhet të krijojë një ndërmarrje (dhe njësi lokale) ose të jetë e lidhur me një ndërmarrje ekzistuese (duke formuar njësi lokale). Vendimi duhet të merret manualisht, pas shqyrtimit të të dhënave në dispozicion, megjithatë, kur të merret vendimi, procesi është i ngjashëm me atë se si duhet të veprohet kur vendimi merret në mënyrë automatike. Megjithatë është e rëndësishme të cekët, që transaksionet e papërfunduara do të trajtohen dhe zgjidhen para fillimit të raundit tjetër të azhurnimit.

Mesazhet janë çështje të natyrës tjetër. Ato janë dizajnuar kryesisht për të informuar anketat, që përdorin një njësi në ndryshim. Më vonë do të vendoset se si do të prezantohen këto të dhëna.

7. Ngarkimi i të dhënave nga ARBK-ja dhe burimet statistikore

Me disa ndryshime në pritje (njësia kryesore nga Administrata Tatimore), procedurat për shkarkimin e të dhënave nga ARBK-ja tani janë të gatshme, siç janë të gatshme edhe procedurat për azhurnimin e njësive me disa përjashtime.

Faza e radhës do të jetë përdorimi i informatave të marra nga Anketa e Regjistrimit të Biznesit, Anketa Strukturore e Ndërmarrjeve dhe Statistikat Afat shkurt. Është parashikuar që këto të dhëna të jenë në dispozicion në një format që mund të ngarkohet në databazë.

Duhet të rregullohen procedura të ngjashme, por jo identike, me ato të krijuara për azhurnimin e të dhënave nga ARBK-ja. Të dhënat nga anketat statistikore do të përdoren për t'i azhurnuar vetëm Ndërmarrjet dhe Njësitë Lokale, potencialisht për të krijuar njësi të reja lokale, kur është e nevojshme. Nëse disa anketa statistikore kanë njësinë e njejtë por informacione të ndryshme kontakti ose kode të ndryshme aktiviteti, duhet të krijohen rregulla për të menaxhuar rastet e tilla.

Gjatë ngarkimit të parë të këtyre të dhënave, mund të ketë probleme me lokalizimin e njësive të duhura statistikore, pasi njësitë e anketave janë marrë nga Njësitë Ligjore (dhe Njësitë Lokale Ligjore). Megjithatë, në të ardhmen, bazë për këto anketa duhet të jenë njësitë statistikore dhe si rrjedhojë nuk duhet të ketë më probleme.

Është e rëndësishme që këto procedura të vendosen në mënyrë sa më të automatizuar, pasi tri anketat e përmendura do të jenë burime të rëndësishme, në mënyrë që të përmirësohet cilësia e të dhënave të RSB-së, kodet e aktivitetit më të rëndësishëm dhe ato duhet të përdoren në mënyrë të vazhdueshme për azhurnimin e RSB-së.

Anketa e tjera mund të kontribuojnë po ashtu me informata më të mira në lidhje me disa njësi. Megjithatë, ato janë një numër i vogël i anketave me numër të limituar të njësive, kështu që ndoshta nuk ia vlen të ndërtohen procedura automatike për këto raste, por ato të trajtohen manualisht.

5. Aplikimi online

Qëllimi i aplikimit online është diskutuar shkurt. Është dakorduar, që qëllimi kryesor do të jetë, që t'i mundësohet stafit të Statistikave të Biznesit dhe Llogarive Kombëtare të kenë qasje në përmbajtjen e regjistrit. Duhet të jetë një numër i limituar mënyrash për të kërkuar njësitë (numri i ID-së, adresa (vendbanimi), kodi i aktivitetit etj). Pasi të lokalizohet njësia, duhet të jetë e lehtë të përcillen linket të njësitë e tjera, p.sh. nga Njësia Ligjore të ndërmarrja të njësia lokale ose nga njësia ligjore të njësia lokale ligjore.

Në misionin e radhës do të përpilohet drafti i parë për një aplikacion të tillë. Pasi aplikacioni do të ketë një numër të limituar të përdoruesve (dhe përdorim të limituar) së paku versioni i parë mund të jetë 'i shpejtë dhe në vija të trasha'. Para se të rregullohet databaza, do të jetë e vështirë të dialogohet me përdoruesit në lidhje me kërkesat e tyre. Megjithatë, duhet të diskutohen këto çështje dhe pastaj, nëse është e nevojshme, mund të prodhohet një aplikacion i rishikuar (dhe nëse ka resurset në dispozicion).

6. Mundësitë për përdoruesit

Pasi të rregullohet databaza, duhet të jetë e mundur të krijohet një numër i modelesh të tabelave në excel, për nxjerrjen e të dhënave nga RSB-ja. Kjo mund të jetë lista e Ndërmarrjeve me kod specifik të aktivitetit ose në një grup specifik vendbanimesh (të një madhësie të caktuar) ose mund të jetë një numër ndërmarrjesh sipas kodit të aktivitetit etj.

Përdoruesit kyç në Statistikat e Biznesit dhe Llogaritë Kombëtare duhet të trajnohen në përdorimin e këtij modeli tabelash në excel-it dhe në krijimin e tyre. Kjo do ta lirojë nga ngarkesa stafin e TI-së në RSB dhe do t'u mundësojë përdoruesve qasje shumë më të shpejtë dhe më fleksibile në të dhëna të tilla.

Nëse ka nevojë për trajnime të tilla, mund të përfshihen në një mision të radhës, kur sistemi të jetë i gatshëm.

7. Plani kohor

Për shkak të numrit shumë të vogël të stafit në ASK, ende është shumë e vështirë të zbatohet plani kohor.

Qëllimi që Z. Kastrati të shfrytëzojë 50% të kohës së tij në zhvillimin e RSB-së është arritur.

Megjithatë, disa nga aktivitetet në të ardhmen mund të mos kërkojnë aq burime sa është vlerësuar në fillim, duke pasë për bazë punën që është bërë. Nëse projekti vazhdohet deri në fillim të Marsit të vitit 2016, mund të jetë e mundur të arrihet qëllimi i caktuar për këtë projekt.

Gjatë takimit me udhëheqësin e projektit, ka lindur ideja e riorganizimit të aktiviteteve në projekt. Në vend që të presim që aplikimi online të jetë i gatshëm para ngarkimit të RSB-së, duket më e realizueshme dhe më praktike që të ngarkohet RSB-ja me të dhëna nga ARBK-ja dhe anketat statistikore (fundi i Qershorit) dhe të krijohen procedurat për përdoruesit, siç u shpjegua për përdorimin e tabelave në excel. Kjo do t'i ofrojë përdoruesve mundësinë që të përfitojnë nga regjistri statistikor i përmirësuar në një fazë të mëhershme.

Kjo ide është aprovuar. Pasi kjo u vendos në fund të misionit, nuk kishte kohë të përpilohet një orar i ri kohor. Kjo do të realizohet në misionin e radhës.

8. Misioni i radhës

Misioni i radhës, me Søren Netterstrøm, është caktuar të mbahet prej datës 20 Prill 2015.

Veprimet, që duhet të finalizohen para misionit të radhës

Veprimet	Personi përgjegjës
Krijimi i Procedurave SQL për përditësim	Muhamet Kastrati
Ngarkimi i grupit të parë të të dhënave nga ASN, Statistikat Afatshkurta, Regjistri i Bizneseve	Muhamet Kastrati

Aneksi 1. Termat e Referencës

Projekti i Binjakëzimit i BE-së
KS12 IB ST 01
Përkrahje për Statistikat

Termet e Referencës:

Komponenti 3: Statistikat e Biznesit

Aktiviteti 3.5.2.2: Përkrahja për përmirësimin e Regjistrimit Statistikor të Bizneseve (RSB) – Implementimi final NACE rev.2

Orari:

TeR –data e përgatitjes: 16 Shkurt 2014

Fillimi / fundi i aktivitetit: 2-6 Mars 2015

Koha e raportimit: 13 Mars 2015

Rezultatet obligative të komponentit:

Rezultatet obligative	Intervenimi logjik	Standardet	Burimet e informacionit	Supozimet
-----------------------	--------------------	------------	-------------------------	-----------

<p>Rezultati obligativ 3.5.2</p>	<p>Përkrahje për përmirësimin e Regjistrit Statistikor të Bizneseve (RSB)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Raporti i misionit, që paraqet fushat më të rëndësishme të veprimit, për përmirësimin e regjistrit të bizneseve, i publikuar në ëbfaqen e projektit • Afati kohor dhe harta rrugore për përmirësim, të zhvilluara • Rekomandimet për procedurat e reja për të siguruar përditësimin e RSB-së nga burimet që janë në dispozicion • Drafti i tabelës korresponduese midis NACE Rev 1.1 dhe NACE Rev 2., i përditësuar • Tabela korresponduese midis NACE Rev 1.1 dhe NACE Rev 2, e finalizuar 	<ul style="list-style-type: none"> • Raportet tremujore të Binjakëzimit • Raportet e Misionit • Harta rrugore • Afatet kohore 	<ul style="list-style-type: none"> • Kapacitet i mjaftueshëm i absorbimit • Numër i vogël i stafit i involvuar në implementim • Staf i punon në realizimin e detyrave, që lidhen me projektin, në mes të misioneve • Termat e references, të përpiluara me kohë, që paraqesin në detaje detyrat, (inputi), rezultatet e pritura, pjesëmarrësit në aktivitet dhe agjendën
---	--	---	---	--

Subjekti / qëllimi i aktivitetit: aktiviteti 3.5.2.2

Ky mision është vazhdim i misionit të kaluar mbi RSB-në Janar të vitit 2015.

Rishikimi i punës në lidhje me procedurat e implementimit të përditësimit të automatizuar të RSB-së prej të dhënave administrative. Analizimi i të dhënave prej ARBK-së në mënyrë që të kuptohet më mirë se si menaxhohet marrja përsipër, marrja përsipër e pjesërishme, shkrirjet dhe ndarja në të dhënat e ARBK-së. Kjo mund të ngrit pyetje të mëtejme që duhet të diskutohen me ARBK-në dhe mund të çojë në rishikimin e procedurave SQL.

Rishikimi planit kohor. Kjo duhet të përfshijë vlerësimin e probabilitetit, ku qëllimet e vendosura për projektin mund të arrihen me resurset në dispozicion. Kjo mund të çojë deri te rishikimi i qëllimeve.

Një vështrim i parë në aplikacionin e windows-it, të planifikuar për RSB-në dhe parakushtet për zhvillimin e një aplikacioni të tillë.

Rishikimi i të dhënave prej burimeve tjera përfshirë TAKSAT dhe të dhënat në kuadër të ASK-së.

Rezultatet e pritura të aktivitetit 3.5.2.2:

Raporti i misionit – Përshkrimi i progresit të bërë nga misioni i kaluar.

Përshkrim i përditësuar i SQL procedurave për përditësim.

Sugjerimet për Termat e referencës për aktivitetet e tjera në lidhje me RSB.

Stafi i ASK-së:

Z. Muhamet Kastrati, Menaxher i Databazës, muhamet.kastrati@rks-gov.net

Ekipi i Projektit të Binjakëzimit i ASK-së:

Udhëheqës i Projektit ne ASK, Z. Ilir T. Berisha, Drejtor i Statistikave Ekonomike dhe Llogarive Kombetare, Ilir.T.Berisha@rks-gov.net
 Homologu i RTA, Znj. Teuta Zyberi, Zyrtare e Lartë për Marrëdhënie me Jashtë, teuta.zyberi@rks-gov.net

Ekspertët e vendeve anëtare

Z. Søren Netterstrøm, Ekspert i Statistikave të Biznesit, Statistikat e Danimarkës, sne@viv.dk

Ekipi i Projektit të Binjakëzimit:

Z. Per Knudsen, RTA, pkn@dst.dk
 Znj. Nora Zogaj, RTA Asistente, nzogaj@yahoo.com

Përshkrimi i historikut për aktivitetin

Ky mision është i bazuar mbi planin e përgatitur nga ekspertët e vendeve anëtare dhe eksperti i ASK-së gjatë misionit të fundit.

Veprimet, që duhet të finalizohen para misionit të radhës

Projekti është vonuar në raport me planin kohor, që është caktuar gjatë misionit të kaluar. Mbetet të shihet deri ku mund të arrihet ky projekt si dhe të rishikohet plani kohor gjatë misionit.

Gjatë misionit të kaluar është diskutuar nëse Z. Kastrati mund të ketë ndonjë ndihmës për disa punë më pak të rëndësishme, por që atij i marrin kohë. Kjo idea është pranuar mirë gjatë takimit.

Veprimet, që duhet të finalizohen para misionit të radhës

Veprimet	Personi përgjegjës
Krijimi i Procedurave SQL për përditësim	Muhamet Kastrati
Ngarkimi i grupit të parë të dhënave nga ARBK-ja	Muhamet Kastrati
SQL procedurat (Querys) për të krijuar transaksionet	Muhamet Kastrati
Identifikimi i burimeve për të dhënat statistikore në lidhje me kodet e aktiviteteve dhe të dhënat tjera	Muhamet Kastrati

Aktivitetet, që duhet të ndërmerren si përgatitje për misionin:

- Të gjitha raportet e Komponentit 3 Statistikat e Biznesit mund t'i gjeni në dst.dk/kosovo

Aktivitet e pritura janë:

- Përcjellja e aktiviteteve nga misioni i fundit
- Zhvillimi i mëtejshëm i databazës

Rezultatet e pritura:

- Raporti i misionit – sipas modelit për raportim
- Plani i detajuar për aktivitetet tjera të kompletohet, sa i përket RSB-së në Kosovë nga ana e programit të binjakëzimit

Aneksi 2. Personat e takuar

Stafi i ASK-së:

Z. Muhamet Kastrati, Menaxher i Databazës, muhamet.kastrati@rks-gov.net

Z. Ismajl Sahiti, Shef i Divizionit, ismail.sahiti@rks-gov.net

Ekipi i Binjakëzimit i ASK-së:

Udhëheqës i Projektit Mr. Ilir T. Berisha, Drejtor i Statistikave Ekonomike dhe Llogaritë Kombëtare, Ilir.T.Berisha@rks-gov.net

Ekspertët e vendeve anëtare

Z. Søren Netterstrøm, Ekspert i Statistikave të Biznesit, Statistikat e Danimarkës, sne@viv.dk

Ekipi i Projektit të Binjakëzimit:

Z. Per Knudsen, RTA, pkn@dst.dk

Znj. Nora Zogaj, RTA Asistente, nzogaj@yahoo.com